

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 2

Берегове 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці II.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці II (протокол №9 від 20.12.2022 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Бачо Роберт – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна).

Заступник головного редактора:

Пойда-Носик Ніна – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна).

Відповідальний редактор:

Макарович Вікторія – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна).

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Стойка Наталія* – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Лоскоріх Габрієлла* – доктор філософії з обліку і оподаткування (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Моца Андрій* – кандидат юридичних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Внукова Наталія* – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України (Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна); *Живко Зінаїда* – доктор економічних наук, професор (Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна); *Коваленко Юлія* – доктор економічних наук, професор (Державний податковий університет, Україна); *Новіченко Людмила* – кандидат економічних наук, доцент (Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна); *Феньвеш Вероніка* – габілітований доктор наук з галузі економіки, професор (Дебреценський університет, Угорщина); *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент (Університет Й. Шельє, Словачька Республіка); *Ілеш Балінт Чобо* – кандидат наук в галузі економіки, професор (Університет Яноша Наймана, Угорщина); *Дунай Анна* – доктор філософії в галузі економіки, професор (Університет Яноша Наймана, Угорщина); *Сас Левенте* – доктор наук в галузі економіки, професор (Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія).

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 2 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці II. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 286 с. – Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II.

Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2022

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

2. szám

Beregszász 2022

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

*Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2022. december 20-i 9. sz. jegyzőkönyv)*

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő:

Prof. Dr. Bacsó Róbert – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Főszerkesztő-helyettes:

Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina - gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Felelős szerkesztő:

dr. Makarovics Viktória – gazdaságtudományos kandidátusa, docens (II. RFKMF, Ukrajna).

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajnai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Sztojka Natália* – gazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Loszkorih Gabriella* – PhD (II. RFKMF, Ukrajna); *Dr. Moca Andrij* – jogtudományok kandidátusa docens (II. RFKMF, Ukrajna); *Prof. Dr. Vnukova Natália* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza (Simon Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Zsioko Zinaida* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Lembergi Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Állami Adóegyetem, Ukrajna); *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudományok kandidátusa, docens (Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Könyvvizsgálói Akadémia, Ukrajna); *Dr. habil. Fenyves Veronika* - PhD, egyetemi docens (Debreceni Egyetem, Magyarország); *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, egyetemi docens (Selye János Egyetem, Szlovákia); *Prof. Dr. Illés Bálint Csaba* - CsC, egyetemi tanár (Neumann János Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Dunai Anna* - PhD, egyetemi tanár (Neumann János Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Szász Levente* - PhD, egyetemi tanár (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia).

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : tudományos folyóirat. 2. szám (2022). Beregszász: II. RFKMF. 2022. 286 o.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek aktuális tudományos kutatásait tesszük közzé.

*A nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

A tudományos folyóirat megjelenését Magyarország Kormánya támogatta

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 2

Berehove 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

Recommended for publication by the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 9 dated December 20, 2022)

Editorial board:

Editor-in-Chief:

Bacho Robert – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Poyda-Nosyk Nina – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Managing Editor:

Makarovych Viktoriia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Editorial Board Members:

Orlov Ihor - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine (FR II THCHE, Ukraine); **Stoyka Nataliia** - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); **Loskorikh Gabriella** – PhD in Economics (FR II THCHE, Ukraine); **Motsa Andriy** – PhD in Law, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); **Vnukova Nataliia** – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine (Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine); **Zhyvko Zinaida** – Doctor of Economics, Professor (Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine); **Kovalenko Yuliia** - Doctor of Economics, Professor (State Tax University, Ukraine); **Novichenko Liudmyla** –Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Ukraine); **Fenyves Veronika** – Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (University of Debrecen, Hungary); **Makhova Renata** - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (J. Selye University, Slovak Republic); **Illés Bálint Csaba** – Candidate of Sciences in Economics, Professor (John von Neumann University, Hungary); **Dunay Anna** – PhD in Economics, Professor (John von Neumann University, Hungary); **Szász Levente** – PhD in Economics, Professor (Babeş-Bolyai University, Romania).

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : scientific journal. Vol. 2 (2022) / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovych [and others]. – Berehove: FR II THCHE, 2022. – 286 p. – Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KV No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The publication of the scientific journal is sponsored by the government of Hungary

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence adress: Kossuth sq.6, Berehove, Zakarpattia region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Аналіз тенденцій розвитку автомобільної промисловості в Україні	13
Барабашне Карпаті Д., Чакне Філеп Ю. Викликані інноваційним розвитком вимоги роботодавця стосовно компетентностей працівників	24
Кумар К. Розвиток економічних процесів, пов'язаних з використанням сонячної енергії	32
Колісниченко Т. Функціональні характеристики управління ресторанним бізнесом в інноваційній економіці	42
Надь Ж. Систематичний огляд: принципи та кроки	47
Натц К., Салай Ж.Г. Сектор ІКТ в Німеччині	54
Селлеш-Товт А. Прояв та управління негативними наслідками туризму в національних парках Угорщини	66
Баньої Б., Дьордьне Максим Надь Т., Мадяр З. Вплив епідемії коронавірусу та системи державної підтримки на бізнес-стратегію підприємств повіту Сабольч-Сатмар-Берег	77
Моца А. Щодо окремих проблемних питань можливої відміни Господарського кодексу України	88
Потокі Г. Євросоюзівські та інші регіональні джерела фінансування в контексті розвитку Закарпатської області	97

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Дубинська О. Розробка методичних рекомендацій щодо визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану	109
Коваленко Ю. М. Допоміжні фінансові корпорації на ринку цінних паперів України	117
Неізнестна О., Тригубченко Є. Фондові механізми стратегічного розвитку фінансового потенціалу підприємств України	130
Гуляш Є., Гайду Т. Рейзінгер-Дучаї А. Індикатори ESG у звітах про сталий розвиток – яка роль фінансових установ?	138
Шювегеш Г., Божік Ш., Семан Ю. Достатність капіталу та стан відповідності строків погашення в угорських компаніях централізованого теплопостачання	154
Семан Ю., Божік Ш., Шювегеш Г. Цифровізація банківського сектору в Угорщині	163
Сочка К. Державний борг України: поточні реалії і проблеми	172

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Макарович В. Сучасні інструменти бізнес-аналітики для управління підприємницькою діяльністю	184
Ковач-Румп Г., Тангл А. Впровадження МСФЗ на рівні індивідуальної звітності в Угорщині: емпіричне дослідження	196
Калман Б.Г., Лоскоріх Г., Потокі Г. Сучасна кастова система в оподаткуванні	207
Будаї Е, Деніх Е. Якість бухгалтерської звітності з точки зору студентів	220
Гуренко Т. Облікова інформація – основа для розробки стратегії управління дебіторською заборгованістю	232
Откаленко О. Методика обліку розрахунків з підзвітними особами в установах державного сектору	240
Сливка Я. Соціальні, екологічні, економічні наслідки вуглецевого сліду: обліковий аспект	248
Ганусич В. Аналіз ESG рейтингу компанії	257
Борзан А. Секереш Б. Критичні моменти під час переходу угорських компаній на звітування за МСФЗ	266
РЕЦЕНЗІЯ на колективну монографію «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності, оподаткування і консалтингу в Україні» за ред. д.е.н. проф. Г.М. Колісник	278
Загальні вимоги до оформлення рукописів	281

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Az ukrajnai autóipar fejlődési tendenciáinak elemzése	13
Barabásné dr. Kárpáti D., Csákné dr. Filep J. Az innováció vezérelt fejlődés indukálta munkáltatói kompetenciaelvárások	24
Kumar K. A napenergia felhasználásával kapcsolatos gazdasági folyamatok fejlődése	32
Kolisznicsenkó T. Az éttermi üzletvezetés funkcionális jellemzői az innovatív gazdaságban	42
Nagy Zs. Szisztematikus áttekintés: alapelvek és lépések	47
Náitz K., Szalay Zsigmond G. Tájékoztatásos és kommunikációs technológiai szektor Németországban	54
Szóllós-Tóth A. A turizmus negatív hatásainak megjelenése és kezelése magyarországi nemzeti parkokban	66
Bányai B., Makszim Györgyné Nagy T., Magyar Z. A koronavírus járvány és a támogatási viszonyok hatása a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei vállalkozások üzleti stratégiájára	77
Moca A. Az Ukrajnai Gazdasági Kódex esetleges eltörlésének problémás kérdései	88
Pataki G. Az Európai Unió és egyéb regionális fejlesztési források lehetőségei Kárpátalja fejlesztésének vonatkozásában	97

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Dubinszka O. A vállalkozások pénzügyi-gazdasági biztonsági szint meghatározásának módszertani ajánlásai a pénzügyi mutatók számítása alapján	109
Kovalenkó Ju. Kiegészítő pénzügyi szervezetek Ukrajna értékpapír piacán	117
Nyeizvesztina O., Trigubcsenkó J. Az ukrajnai vállalatok pénzügyi potenciáljának stratégiai fejlesztésére irányuló értéktőzsdéi mechanizmusok	130
Gulyás É., Hajdu T., Reizinger-Ducsai A. ESG indikátorok a fenntarthatósági jelentésekben – mi lehet a szerepük a pénzügyi intézményeknek?	138
Süveges G., Bozsik S., Szemán J. Tőke-és lejáratil megfeleléség állapota a magyar távhőszolgáltató vállalatoknál	154
Szemán J., Bozsik S., Süveges G. A bankszektor digitalizálása Magyarországon	163
Szocska K. Ukrajna államadóssága: jelenlegi helyzete és problémái	172

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Makarovics V. Modern üzleti elemző eszközök az üzletvezetés irányításában	184
Kovács-Rump H., Tangl A. Az IFRS-ek bevezetése az egyedi beszámolók szintjén Magyarországon: empirikus kutatás	196
Kálmán B.G., Loszkorih G., Pataki G. Modern kasztrendszer az adózásban	207
Budai E., Denich E. A számviteli beszámolók minősége hallgatói nézőpontból	220
Hurenkó T. Számviteli információ – a kintlévőségek stratégia kidolgozásának alapja	232
Otkalenkó J. Az állami szektor intézményeinek beszámolóköteles személyekkel való elszámolásának számviteli módszertana	240
Szlivká J. A szénlábnyom társadalmi, környezetvédelmi, gazdasági következményei: számviteli szempont	248
Hanuszics V. A vállalat ESG rangsorának elemzése	257
Borzán A., Szekeres B. A magyarországi vállalatok IFRS áttérésének kritikus pontjai	266
REZENZIÓ prof. Dr. Kolisznik H. által szerkesztett „Számvitel, elemzés, könyvvizsgálat, jelentéskészítés, adózás és tanácsadás fejlesztésének jelenlegi helyzete és kilátásai Ukrajnában” című kollektív monográfiára	278
Publikációs követelmények	281

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Analysis of the automotive industry development trends in Ukraine	13
Barabás Kárpáti D., Csák Philip J. Employer competence expectations induced by innovation-driven development	24
Kumar K. Development of economic processes utilizing solar energy	32
Kolisnychenko T. Functional characteristics of restaurant business management in an innovative economy	42
Nagy Zs. A systematic review: principles and steps	47
Nätz K., Szalay Zs. G. ICT-sector in Germany	54
Szóllós-Tóth A. The emergence and management of the negative effects of tourism in Hungarian national parks	66
Bányai B., Makszim Györgyné Nagy T., Magyar Z. The effect of the coronavirus on the business strategy and the support conditions of Szabolcs-Szatmár-Bereg County businesses	77
Motsa A. Regarding certain problematic issues of the possible Economic Code of Ukraine cancellation	88
Pataki G. Opportunities of European Union and other regional funding sources in relation to the Transcarpathia development	97

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Dubynska O. Development of methodological recommendations for determining the level of financial and economic security of the enterprise based on indicators of financial condition	109
Kovalenko Yu. Auxiliary financial corporations in the securities market of Ukraine	117
Nieizviestna O., Tryhubchenko Ye. Stock mechanisms of strategic development of financial potential of Ukrainian enterprises	130
Gulyás É., Hajdu T.-Z., Reizinger-Ducsai A. ESG indicators in sustainability reports – what is the role of financial institutions?	138
Süveges G., Bozsik S., Szemán Ju. Capital adequacy and maturity matching status of Hungarian district heating companies	154
Szemán Ju., Bozsik S., Süveges G. Digitalization of the banking sector in Hungary	163
Sochka K. State debt of Ukraine: current realities and problems	172

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Makarovych V. Modern business analytics tools for business management	184
Kovach-Rump H., Tangl A. The implementation of international financial reporting standards at the level of individual reports in Hungary: an empirical research	196
Kalman B.G., Loskorikh G., Pataki G. Modern caste system in taxation	207
Budai E., Denich E. Financial reports quality from the students perspective	220
Hurenko T. Accounting information as the basis for development a receivables management strategy	232
Otkalenko O. Methods of settlements accounting with accountable persons in public sector institutions	240
Slyvka Ya. Social, ecological, economic consequences of the carbon footprint: an accounting aspect	248
Hanusych V. Analysis of the company's ESG rating	257
Borzán A., Szekeres B. Critical points of Hungarian companies transition to IFRS	266
REVIEW of the Collective Monograph "Current state and prospects for the development of accounting, analysis, auditing, reporting, taxation and consulting in Ukraine" edited by Dr. Prof. H.M. Kolisnyk	278
General requirements for manuscripts	281

DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-2-130-137>
УДК (658.1(477):005.21-043.86):336.76(045)

Олена НЄІЗВЄСТНА

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
м. Кривий Ріг, Україна
ORCID ID: 0000-0002-6135-6524
Scopus Author ID: 57210341843

Євген ТРИГУБЧЕНКО

аспірант, Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
м. Кривий Ріг, Україна
ORCID ID: 0000-0002-1368-4814

ФОНДОВІ МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Анотація. Сучасна фондова біржа є символом ефективності обороту капіталу та швидкого економічного розвитку. Фондовий ринок є потужною платформою, яка дає можливість мобілізувати фінансові ресурси та надає підприємствам багато нових і конкурентоспроможних інструментів фінансування. З огляду на це, у статті оцінено сучасний стан українського фондового ринку в міру його інтеграції у світове середовище. У цій роботі аналізуються показники українського фондового ринку та висвітлюються основні умови руху до перспектив його ефективного функціонування. Відмічено сучасні зміни в процесі роботи на фондовому ринку України. Проведено ґрунтовне дослідження інституціональної, інструментальної та інфраструктурної складових розвитку фондового ринку, розглянуто основні тенденції функціонування біржової торгівлі та відзначено притаманні їй особливості. Зосереджено увагу на основних джерелах ресурсів, через які фондовий ринок залучає капітал, серед яких, досі основними є акції, облігації та інвестиційні сертифікати, що відображає невідповідність вітчизняних стандартів світовому рівню. Визначено можливі напрямки вдосконалення та подальшого розвитку українського фондового ринку. Задля точності дослідження авторами були використані останні найновіші офіційні дані за 2021 рік, джерелом яких виступає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. Особливу увагу відводиться розгляду фондового ринку як мультиплікатора, який завдяки своїм прямим функціям, а саме залученню та перерозподілу капіталу, має стимулювати розвиток вітчизняних підприємств. Варто підкреслити, що в процесі дослідження розглядаються не лише можливі переваги від розвитку ринку в майбутньому, але і аналізуються його слабкі сторони станом на сьогодні. Назагал, цю статтю присвячено дослідженню стану, проблем та перспектив розвитку фондового ринку України.

Ключові слова: фондовий ринок, біржа, інвестування, цінні папери, капіталізація, інвестор, емітент, позабіржовий ринок.

JEL Classification: G11, G39

Absztrakt. A modern tőzsde a tőkeforgalom hatékonyságának és a gyors gazdasági fejlődésnek a szimbóluma. A tőzsde olyan erőteljes platform, amely lehetőséget biztosít pénzügyi források mozgósítására, és számos új, versenyképes finanszírozási eszközt biztosít a vállalkozások számára. A cikk ezt szem előtt tartva értékeli a globális környezetbe integrálódott ukrán tőzsde jelenlegi helyzetét. A kutatás az ukrán tőzsde mutatóit elemzi, és rávilágít a hatékony működésének kilátásai felé való

elmozdulás fő feltételeire. Megfigyelésre kerültek az ukrán tőzsdén folyó munkafolyamat jelenkori változásai. Megtörtént a tőzsde fejlődésének intézményi, műszaki és infrastrukturális összetevőinek alapos tanulmányozása, a tőzsdei kereskedés működésének főbb trendjeinek és jellemzőinek a vizsgálata. A kutatási fókusz azokra a fő forrásokra irányul, amelyekeken keresztül a tőzsde vonzza a tőkét, amelyek közül eddig a részvények, kötvények és befektetési jegyek voltak trendben, ami a hazai szabványok a nemzetközi tapasztalattal való ellentmondását tükrözi. Meghatározásra került az ukrán tőzsde fejlesztésének és fejlődésének lehetséges területei. A kutatás megbízhatóságának érdekében a szerzők a legfrissebb, 2021-es hivatalos adatokat használták fel, amelyek forrása az Ukrán Nemzeti Értékpapír- és Tőzsdebizottság. A cikk különös figyelmet fordít a tőzsdére, mint multiplikátorra, amely közvetlen funkcióinak, nevezetesen a tőkevonásnak és újraelosztásnak köszönhetően ösztönzi a hazai vállalkozások fejlődését. Kiemelésre került, hogy a kutatás során nemcsak a piacfejlesztés jövőbeni lehetséges előnyeit térképezi fel, hanem a jelenlegi gyengeségeit is elemzi. Általánosságban elmondható, hogy a cikk Ukrajna tőzsdei állapotának, problémáinak és fejlődési kilátásainak tanulmányozásával foglalkozik.

Kulcsszavak: tőzsde, értékpapír tőzsde, befektetés, értékpapír, tőkeellátottság, befektető, kibocsátó, tőzsdén kívüli piac.

Abstract. The modern stock exchange is a symbol of the efficiency of capital turnover and rapid economic development. The stock market is a powerful platform that makes it possible to mobilize financial resources and provides enterprises with many new and competitive financing tools. With this in mind, the article assesses the current state of the Ukrainian stock market as it integrates into the global environment. This work analyzes the indicators of the Ukrainian stock market and highlights the main conditions of movement towards the perspective of effective functioning. Modern changes in the process of work on the stock market of Ukraine were noted. A thorough study of the institutional, instrumental and infrastructural components of the stock market development was conducted, the main trends of the stock market functioning were revealed and its innate features were noted. Attention is focused on the main sources of resources through which the stock market receives capital, among which shares, bonds and investment certificates are still the main ones, which show the inconsistency of domestic standards with the world level. Possible directions for improvement and further development of the Ukrainian stock market have been determined. For the accuracy of the study, the authors used the most recent official data for 2021, which are published by the National Commission for Sources of Securities and the Stock Market of Ukraine. Particular attention is paid to the consideration of the stock market as a multiplier, which, thanks to its direct functions, namely the attraction and redistribution of capital, should stimulate the development of domestic enterprises. It should be emphasized that in the process of research, not only the advantages of the development of its market in the future are considered, but also the weaknesses of its current state are analyzed. In general, this article is devoted to the study of the state, problems and prospects of the development of the stock market of Ukraine.

Key words: stock market, stock exchange, investing, securities, capitalization, investor, issuer, over-the-counter market.

Постановка проблеми. Сьогодні фондові ринки мають велике значення для економічних процесів розвинених держав. Ринок капіталу працює як конструктивно складний механізм, що є важливим рушієм забезпечення ефективного функціонування та розвитку всієї національної економіки. Особлива увага приділяється діяльності фондового ринку, який позиціонується як організатор біржової торгівлі. З огляду на те, що більшість українських підприємств мають обмежені можливості самофінансування та недостатні ресурси для зовнішніх інвестицій, розвиток залучення фінансування через широке використання інструментів ринку цінних паперів є вирішальним. Це в

свою чергу визначає, що ринкові відносини з достатньою кореляцією мають формувати конкурентний та прозорий фондовий ринок.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти дослідження фондового ринку знайшли відображення у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Г. Азаренкової, Т. Гужви, А. Калини, М. Карліна, В. Корнеєва, Н. Костіної, М. Кутузової, Д. Лук'яненка, І. Лютого, О. Мозгового, В. Смагіна, І. Шкодінної й ін. Іноземні науковці теж досліджували питання функціонування фондового ринку, зокрема: Р. Брейлі, Л. Гітман, Р. Кінг, К. Кларк, Р. Мертон, Ф. Модільяні, Р. Робінсон, Б. Рубцов, Дж. Тьюлз, Ф. Фабощі, М. Шоулз та ін. Тим не менш, все ще залишається багато невирішених проблем на шляху до нормально функціонуючого фондового ринку в Україні.

Формулювання цілей статті. Основними цілями даної статті є дослідження сучасної ситуації, динаміки та напряму розвитку українського фондового ринку, окреслення основних проблем, що перешкоджають формуванню ефективно функціонуючого фондового ринку, та визначення перспектив його подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найважливішою тенденцією розвитку світової економіки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. стало зростання ролі та значення фондового ринку як домінуючого елементу інфраструктурної підсистеми ринкової економіки, ефективного механізму, що забезпечує трансформацію заощаджень в інвестиції та мобільне переміщення ресурсів між галузями економіки, регулює рух грошових і капітальних ресурсів, стабілізує макроекономічну ситуацію, створює умови для економічного зростання [1, с. 262].

Обіг цінних паперів є необхідним і обов'язковим елементом економіки розвинених країн світу. Фондовий ринок – це інститут чи механізм, який зводить разом покупців (представників попиту) і продавців (постачальників), тобто власників фондових цінностей, а саме цінних паперів [2, с. 129]. В той час, як відповідно до п.2 ч.1 ст. 4 ЗУ “Про ринки капіталу та організовані товарні ринки” фондовий ринок (ринок цінних паперів) - це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо емісії (видачі), обігу, виконання зобов'язань, викупу та обліку цінних паперів (у тому числі деривативних цінних паперів) [3].

Фондовий ринок в тій чи іншій країні, перш за все, характеризується обсягом випущених акцій та облігацій підприємств. Проаналізуємо дані Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо розвитку фондового ринку України.

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні-грудні 2021 року, становив 112,39 млрд. грн., що менше на 1,01 млрд. грн. порівняно з відповідним періодом 2020 року (113,40 млрд. грн.).

Протягом січня-грудня 2021 року Комісією зареєстровано 86 випусків акцій на суму 42,88 млрд грн (таблиця 1). Порівняно з аналогічним періодом 2020 року обсяг зареєстрованих випусків акцій збільшився на 9,90 млрд грн.

Серед значних за обсягом випусків акцій, які суттєво вплинули на загальну структуру зареєстрованих випусків акцій у грудні 2021 року, зареєстровано:

випуски ПАТ "Українські енергетичні машини" на суму 1,31 млрд грн та АТ «Українські національні авіалінії» на суму 0,5 млрд грн.

Таблиця 1
Обсяг та кількість випусків акцій, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2021 року

Період	Обсяг випуску акцій, млн грн	Кількість випусків, шт
Січень	124,96	5
Лютий	2 252,71	7
Березень	1 883,98	3
Квітень	146,96	4
Травень	4 357,27	4
Червень	1 087,10	12
Липень	2 437,60	9
Серпень	2 067,68	5
Вересень	3 244,52	11
Жовтень	20 734,22	8
Листопад	2 390,87	7
Грудень	2 156,41	11
Усього	42 884,28	86

Джерело: узагальнено авторами на основі [4].

Комісією протягом січня-грудня 2021 року зареєстровано 113 випусків облігацій підприємств на суму 9,98 млрд грн (Таблиця 2). Порівняно з аналогічним періодом 2020 року обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зменшився на 22,97 млрд грн.

Протягом січня-грудня 2021 року зареєстровано випуски облігацій підприємств у іноземній валюті на суму 25,4 млн доларів США.

Протягом січня-грудня 2021 року зареєстровано випуски облігацій місцевої позики на 1,1 млрд грн, що на 2,79 млрд грн менше порівняно з даними за аналогічний період 2020 року.

Протягом січня-грудня 2021 року обсяг випусків інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів, зареєстрованих Комісією, становив 7,53 млрд грн, що більше на 2,48 млрд грн порівняно з даними за аналогічний період 2020 року.

Протягом січня-грудня 2021 року обсяг випусків акцій корпоративних інвестиційних фондів, зареєстрованих Комісією, становив 50,90 млрд грн, що більше на 12,38 млрд грн порівняно з даними за аналогічний період 2020 року.

Кількість внесених в ЄДРІСІ корпоративних інвестиційних фондів та пайових інвестиційних фондів з початку року за станом на 31.12.2021р.

становить 331 інститутів спільного інвестування, серед них 294 корпоративних інвестиційних фондів; 37 пайових інвестиційних фондів.

Таблиця 2

**Обсяг та кількість випусків облігацій підприємств, зареєстрованих
Комісією протягом січня-грудня 2021 року**

Період	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн. грн.				
	Підприємства (крім банків та страхових компаній)	Банки	Страхові компанії	Загальний обсяг зареєстрованих випусків	Кількість випусків, шт.
Січень	158,11	0,00	0,00	158,11	4
Лютий	3405,02	0,00	0,00	3405,02	33
Березень	225,00	0,00	0,00	225,00	2
Квітень	255,00	200,00	0,00	455,00	5
Травень	215,54	0,00	0,00	215,54	14
Червень	2231,61	0,00	0,00	2231,61	14
Липень	757,28	0,00	0,00	757,28	10
Серпень	853,46	0,00	0,00	853,46	6
Вересень	626,93	0,00	0,00	626,93	8
Жовтень	15,00	0,00	0,00	15,00	1
Листопад	948,21	-	0,00	948,21	13
Грудень	87,92	-	0,00	87,92	3
Усього	9779,08	200,00	0,00	9879,08	113

Джерело: узагальнено авторами на основі [4]

За грудень 2021 року вилучено з ЄДРІСІ 3 пайових та 0 корпоративних інвестиційних фондів.

На жаль, загалом обсяги українського фондового ринку у світовому масштабі залишаються незначними. Сумарно за 2020 рік обсяг торгів цінними паперами склав близько 282,6 млрд. грн. (10 млрд. дол. США). Для порівняння, обсяг торгів на Варшавській фондовій біржі щорічно складає більше 340 млрд. дол. США, а на Нью-Йоркській фондовій біржі щодня торгується паперів на суму близько 54 млрд дол. США [5, с. 106].

Не найкраща ситуація склалася саме з показниками, пов'язаними з розвитком ринку капіталу: за останні роки позиції України у світі погіршилися, нині наша держава посідає 121-е місце серед 140 країн, а якщо перерахувати ще і витрати, які ми вже несемо від військових дій, доки ринок повністю заморожений, крім торгівлі військовими державними облігаціями, то ситуація виявиться де-факто ще гіршою [6].

Під час дослідження показників фондового ринку України, можна зробити висновок, що це не дуже розвинений, і це наша проблема, порівнюючи зі станом речей у розвинених країнах. До основних проблем, що перешкоджають розвитку вітчизняного ринку капіталу слід віднести:

- необґрунтовану, недоречну і часто недостовірну інформацію про події, які стосуються учасників фондового ринку;
- недосконалі (іноді суперечливі) законодавчі положення;

- низьку ліквідність;
- відсутність розвиненої біржової мережі, особливо це стосується інтернет-трейдингу;
- досить низький рівень капіталізації;
- дуже низький рівень фінансової грамотності населення;
- сильна залежність від світових фінансових тенденцій та ін.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що сучасний український фондовий ринок сьогодні характеризується такими факторами: низька ліквідність, недостатнє законодавство, погіршення якості портфеля інституційних інвесторів, низький рівень поінформованості суспільства про фондовий ринок, що призводить до низької індивідуальної активності на фондовій біржі, низький рівень капіталізації, нерозвинена інфраструктура, залежність від зовнішніх факторів, відсутність відкритого доступу до інформації, недосконалість механізмів захисту прав інвесторів тощо.

Для вирішення вищезазначених проблем необхідно більш детально вивчити всі складові українського фондового ринку, виявити недоліки, визначити окремі напрями, які забезпечують ефективну трансформацію та розвиток фондового ринку [7, с. 354].

Як у функціональному, так і в інституційному розумінні вітчизняний фондовий ринок залишається складною системою, бо має з одного боку механізми для розвитку, а з іншого – значно залежить від державного регулювання. Отож наш ринок цінних паперів досі перебуває на етапі становлення. Основними джерелами для залучення інвестицій залишаються: акції, облігації та інвестиційні сертифікати, – і ситуація не змінюється вже близько 10 років [8, с. 97].

Ці труднощі можна подолати лише за допомогою системного підходу до відновлення українського ринку цінних паперів. Такий підхід має передбачати вдосконалення законодавства на рівні діяльності організаторів торгів, органів державної влади та на методичному рівні діяльності акціонерних товариств. Лише за умови вдосконалення фондового ринку як основного важеля впливу та механізму перерозподілу інвестиційних коштів та досвіду зарубіжних розвинених країн вітчизняна економіка може розраховувати на відновлення припливу іноземного інвестиційного капіталу. Слід підкреслити, що розвиток фондового ринку залежить від заходів уряду щодо створення фінансової системи. Розвивати фондовий ринок, спираючись виключно на саморегулювання ринкових відносин, неможливо.

А потенціал для зростання може бути безмежним, і ми це можемо з вами побачити на яскравому прикладі розвитку та фінансуванні підприємств в США. Далеко за прикладами ходити не будемо, всім відома компанія Apple, inc. Станом на 4 квартал 2021 року її капіталізація досягала 2,5 трильйонів доларів, для порівняння держбюджет України на 2022 рік становить 1 трлн 323,9 млрд грн [9]. І це тільки одна компанія, а таких тисячі, хоч вони і менші за розміром ніж Apple Inc., проте всі вони залучають додаткове фінансування для свого розвитку завдяки розвинутим механізмам фондового ринку США.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Згідно з дослідженням, розвиток українського фондового ринку гальмують такі фактори: недостатня

конкурентоспроможність вітчизняного фондового ринку; недосконалі податкові стимули для розвитку ринку; низький рівень розвитку управління корпоративним ринком; недосконала нормативно-правова база; низький рівень ліквідності і капіталізація. Для розвитку українському фондовому ринку необхідно здійснити низку заходів: інтеграцію фондових бірж шляхом підвищення капіталізації, ліквідності та прозорості фондового ринку, провести діджиталізацію процесів, дозволити використовувати інтернет-трейдинг для купівлі всіх активів, сформувати чіткий державний механізм регулювання, нагляду та захисту прав інвесторів на фондовому ринку задля безпеки ринкової основи, а також проводити просвітницькі засоби для пересічних громадян, оскільки саме вони є тим недооціненим ресурсом, який може допомогти розвиватися вітчизняним підприємствам.

Можливості для подальших досліджень слід зосередити на досвіді Європейського Союзу в частині застосування правових норм (європейських директив), що сприятиме інвестиційній активності в середині країни та створенні адаптованого до України механізму підтримки реального сектору економіки. Слід також враховувати, що повна імплементація європейських норм фондового ринку займе не тільки час, але й принесе певні труднощі учасникам ринку. Все це визначає спрямованість нашої уваги до подальших досліджень фондового ринку та механізмів, за допомогою яких він може сприяти розвитку вітчизняних підприємств. В подальшому окреслена в роботі проблематика лише актуалізується, оскільки проведені авторами дослідження є важливими в контексті розробки стратегії повоєнного відновлення України.

Перелік використаних джерел:

1. Харун О.А. Галкіна Ю.В. Теоретичні аспекти становлення фондового ринку України *Інфраструктура ринку*. 2018. №20. С. 262–267.
2. Богач Д. Сучасний стан фондового ринку України. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. № 1. С. 128–136
3. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 №3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3480-15> (дата звернення: 31.05.2022).
4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Офіційний сайт. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (дата звернення: 31.05.2022).
5. Третьякова О. В., Харабара В. М., Грешко Р. І. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 103–107. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.5.103.
6. Звіт про глобальну конкурентоспроможність за 2017-2018 роки. Всесвітній економічний форум 2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (дата звернення: 25.05.2022).
7. Селіванова К., Ключко Л. Фондовий ринок в Україні: проблеми та основні напрями їх вирішення. *Молодий вчений*. 2020. №4 (80). С. 352-355. DOI: 10.32839/2304-5809/2020-4-80-73.
8. Миськів Г.В., Висоцька І.Б., Чапляк Н.І. Фондовий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 58. С. 94-98.
9. Про Державний бюджет України на 2022 рік. Закон України від 02.12.2021 № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1928-20> (дата звернення: 31.05.2022)

References:

1. Harun OA Galkina Yu.V. Theoretical aspects of the formation of the stock market of Ukraine Market infrastructure. 2018. №20. Pp. 262–267.
2. Bogach D. The current state of the stock market of Ukraine. Bulletin of the Eastern European University of Economics and Management. Series: Economics and Management. 2016. № 1. S. 128–136
3. On capital markets and organized commodity markets: Law of Ukraine of 23.02.2006 №3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3480-15> (access date: 31.05.2022).
4. National Commission on Securities and Stock Market. Official site. Analytical data on stock market development. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (access date: 31.05.2022).
5. Tretyakova OV, Kharabara VM, Greshko RI Stock market of Ukraine: features of functioning in modern conditions. Economy and state. 2020. № 5. S. 103–107. DOI: 10.32702 / 2306-6806.2020.5.103.
6. Global Competitiveness Report 2017-2018. World Economic Forum 2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (access date: 25.05.2022).
7. Selivanova K., Klyusko L. Stock market in Ukraine: problems and main directions of their solution. Young scientist. 2020. №4 (80). Pp. 352-355. DOI: 10.32839 / 2304-5809 / 2020-4-80-73.
8. Myskiv GV, Vysotska IB, Chaplyak NI The stock market of Ukraine: current status and prospects. Market infrastructure. 2021. Issue 58. pp. 94-98.
9. On the State Budget of Ukraine for 2022. Law of Ukraine of 02.12.2021 № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1928-20> (access date: 31.05.2022)

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 2 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 286 с. – Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Відповідальний за випуск:

Роберт БАЧО

Технічний редактор:

Вікторія МАКАРОВИЧ

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:

Габор ПОТОКІ

УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року.

Надруковано: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 20.02.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 23,24.

Формат 70x100/16. Замовл. №458.

Тираж 50.